

بررسی نقش مهارت‌های کارآفرینی در توسعه اشتغال زنان روستایی

مطالعه موردی: روستاهای شهرستان کازرون

۱ زینب زراعت پیشه

۲ محمدجعفر شفیعی

۳ فاطمه سادات موسوی زاده

۴ خدیجه صمیمی

۵ بهمن کنعانی دوست

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی نقش مهارت‌های کارآفرینی در اشتغال زنان روستایی شهرستان کازرون پرداخته است که از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها از نوع توصیفی-همبستگی است. روش تحقیق پژوهش از جمله طرح‌های شبه‌آزمایشی پیش‌آزمون-پس‌آزمون با یک گروه زنانی روستایی دارای اشتغال خانگی بود. جامعه آماری شامل کلیه زنانی روستایی دارای اشتغال خانگی در شهرستان کازرون و نمونه آماری را ۱۸۰ نفر تشکیل می‌دهند. نخست پرسشنامه در اختیار زنان روستایی قرار گرفت و در مرحله بعد طی ۱۰ کارگاه آموزشی مهارت‌های کارآفرینی ارائه گردید و در نهایت دوباره پرسشنامه را در اختیار آنان قرار دادیم تا به واسطه معرفی مهارت‌های کارآفرینی میزان انگیزش، خودکارآمدی و عزت نفس را در بهبود عملکرد شغلی‌شان مورد بررسی قرار دهیم. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه استاندارد استفاده شد. نتایج حاکی از آن بود که بین آموزش مهارت‌های کارآفرینی با انگیزش، خودکارآمدی و عزت نفس رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین، رابطه بین متغیرهای عوامل مدیریتی و عوامل فنی با متغیر توسعه مهارت‌های کارآفرینی مثبت و معنی‌دار است.

واژگان کلیدی: مهارت، کارآفرینی، خودکارآمدی، عزت نفس، انگیزش.

Email: zzp258@gmail.com

۱. مدرس دانشگاه، کارشناسی ارشد مدیریت منابع انسانی،

۲. مدرس دانشگاه، کارشناسی ارشد فیزیک اتمی.

۳. دانشجوی دانشگاه جامع علمی کاربردی کازرون.

۴. دانشجوی دانشگاه جامع علمی کاربردی کازرون.

۵. دانشجوی دانشگاه جامع علمی کاربردی کازرون.

دریافت مقاله: ۹۴/۰۴/۱۶ تصویب نهایی: ۹۴/۰۶/۰۵

مقدمه

در عصر حاضر مهارت باعث تأثیر به‌سزایی در انجام مطلوب و بهینه کارها، ایجاد رضایت‌مندی و ارتقاء انگیزه در افراد می‌شود که در نهایت توسعه منابع انسانی و افزایش بهره‌وری را به همراه دارد و یکی از زیر ساخت‌های اساسی کارآفرینی است (اسمعیل تبار، ۱۳۸۹). توسعه مهارت‌های کارآفرینی زنان روستایی یک مرحله جدید در توسعه اقتصادی هر کشور است که از طریق ایجاد شغل باعث استقلال اقتصادی زنان می‌شود (تاراک اسوارا و همکاران^۱، ۲۰۱۲). در سال‌های اخیر توجه به کیفیت و گسترش آموزش‌های مهارتی در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه به‌منظور تربیت سرمایه‌های انسانی خلاق و ماهر رشد چشمگیری داشته است. آموزش مهارتی، ناظر به آموزش‌هایی است که فرد را برای احراز شغل، حرفه و کسب و کار آماده می‌کند، کارایی وی را در انجام وظایف شغلی افزایش می‌دهد. در طول زمان، عبارت‌های مختلفی برای توصیف عناصر حوزه‌ای که اکنون به عنوان آموزش مهارتی شناخته می‌شود استفاده شده است که برخی از آنها عبارتند از: کارآموزی، آموزش حرفه‌ای، آموزش فنی، آموزش شغلی و آموزش محل کار (یونسکو، ۲۰۰۸). کارآفرینان باید خود را مجهز به مهارت‌های گوناگون کرده و این مهارت‌ها را در طول زمان ارتقاء دهند و با استفاده از آموزش، مهارت و دانش خود را بالا برده و خود را برای چالش‌ها و رقابت‌های جهانی آماده سازند (جاش^۲، ۲۰۱۲). زنان یکی از مهم‌ترین گروه‌های اجتماعی متأثر از کیفیت زندگی و درعین حال مؤثر بر آن هستند. این گروه عظیم اجتماعی از آنجا که ارتباط مؤثری با گروه‌های اجتماعی جامعه دارند، علاوه بر وظایف شخصی و خانوادگی نقش فعالی را در پیشرفت‌های اجتماعی و توسعه پایدار آن ایفا می‌کنند. زنان نقش بسیار حساس و تعیین‌کننده‌ای در فعالیت‌های اجتماعی دارند. آنان برای تسریع روند تغییر و توسعه پایدار جامعه، مسئولیت بسیار جدی و تعیین‌کننده‌ای بر عهده دارند. به همین دلیل، کشورهایی که در مسیر توسعه سازنده قرار دارند؛ به این امر مهم پی برده‌اند که ضرورت ایجاد جامعه سالم در گرو وجود زنان فعال و مؤثر در جامعه است. آموزش زنان و مشارکت آنان نقش مهمی در توسعه کشور داشته به‌گونه‌ای که حدود نیمی از جمعیت شاغلین را زنان تشکیل می‌دهند. بنابراین، زنان در جامعه یک حرکت اساسی و حساسی را ایفا می‌کنند؛ همچنین نقش زنان در توسعه،

1. Tarakeswara Rao etall
2. Jusoh

مستقیماً با هدف توسعه اجتماعی و اقتصادی بستگی داشته و از این رو در تحول همه جوامع انسانی، عاملی بنیادی محسوب می‌شود (هاشمی، ۱۳۸۸). عدم بهره‌وری از نیروی بالقوه زنان در زمینه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، دستیابی به توسعه را ناممکن می‌سازد. آمارهای موجود حاکی از آن است که امروز زنان ایران در جایگاه و منزلتی دوگانه قرار دارند. از نظر شاخص‌های بهداشتی، آموزشی زنان ایران در شرایطی به مراتب بهتر از اکثر کشورهای منطقه قرار دارند، اما از نظر حضور در بازار کار و سهم درآمدی، در میان کشورهای در حال توسعه رتبه بسیار پایینی دارند (سفیری، ۱۳۸۲). زنان بزرگ‌ترین گروه محرومان جهان هستند. برنامه‌ریزان و کارشناسان باید تلاش‌های خود را به سمت کاهش محدودیت‌ها و محرومیت‌ها سوق دهند و زنان روستایی را به سمت برابری اقتصادی و اجتماعی هدایت کنند. این امر میسر نمی‌شود مگر با توسعه مهارت‌های کارآفرینی (لشگرآرا و همکاران، ۲۰۱۱). با در نظر گرفتن این که نیمی از جمعیت کشورها را زنان تشکیل می‌دهند. برای مثال در کشور ما فقط ۱۲ درصد از این قشر فعالیت اقتصادی درآمدزا انجام داده‌اند و ۲،۳ درصد کارآفرینان را شامل می‌شوند. بنابراین، لزوم بسط کارآفرینی زنان مشخص می‌شود (فرج‌اله حسینی و دهیوری، ۱۳۸۵).

در عصر کارآفرینی دولت‌ها و مؤسسات آموزشی و شرکت‌ها به دنبال توسعه نیروهای کارآفرین‌شان هستند. بنابراین، اهمیت آموزش کارآفرینی هیچ زمان مثل امروز احساس نمی‌شود. آموزش کارآفرینی یک فرآیند آگاهانه و هدف‌دار و نظام‌مند است در طول آموزش از طریق دانش و اطلاعات موردنیاز به کسانی که دارای پتانسیل کارآفرینی هستند، کمک می‌شود که مهارت‌ها و ویژگی‌های موردنیاز برای کارآفرینی را کسب کنند (فکری، شفیع‌آبادی، نوریان‌پور و احقر، ۲۰۱۲).

در اقتصاد رقابتی و جهانی امروزه کارآفرینی به عنوان موتور توسعه اقتصادی یاد می‌شود که می‌تواند در افزایش بهره‌وری ایجاد اشتغال و رفاه اجتماعی نقش مهمی داشته باشد، به طوری که انسان‌های خلاق و نوآور منشأ تحولات بزرگی در زمینه‌های صنعتی تولیدی و خدماتی شده‌اند (فرید، ۱۳۸۷).

امروزه چالش‌های اشتغال یا موضوع کار و بیکاری نه فقط یکی از مهم‌ترین مسائل اجتماعی روز کشور به‌شمار می‌آید، بلکه با توجه به میزان رشد جمعیت در دو دهه گذشته می‌توان آن را بهترین چالش اجتماعی چند دهه آینده به حساب آورد (تاج‌آبادی و دیگران، ۱۳۸۷). با توجه به اینکه بالا رفتن نرخ بیکاری منجر به افزایش کارآفرینی می‌شود (بهشتی و همکاران، ۱۳۸۸). بنابراین، ضروری است که به مقوله آموزش

کارآفرینی اهتمام ورزیده شود. کارآفرینی را می‌توان به عنوان یک مهارت و انگیزه شخصی که یک شخص با بهره‌گیری از توانایی‌ها و تلاش‌هایش در جهت ایجاد یک محصول یا خدمت جدید، در جهت ایجاد ارزش در راستای تقاضای بازار تلاش کرد، تعریف نمود. بنابراین، کارآفرینی جدا از ارزشی که برای شخص ایجاد می‌کند، دارای پتانسیل‌های اجتماعی نیز هست. زیرا نیازها و خواسته‌های مشتریان بالقوه را کشف و برای آنها اقدام و باعث بهبود در وضعیت زندگی افراد جامعه می‌شود (بلوتیا^۱، گلوریا^۲، گلوریا^۳، برتا^۳، ۲۰۱۲).

هدف کلی آموزش کارآفرینی، تربیت افرادی است خلاق، نوآور و متکی به خود که تمایل به راه‌اندازی یک کسب و کار مستقل دارند. بنابراین، لازم است مهارت‌های اصلی برای ورود به دنیای کسب و کار را فرا بگیرد. این مهارت‌ها باید به گونه‌ای باشند که اعتماد به نفس افراد و قابلیت‌های لازم برای کارآفرین شدن در آنها را تقویت کند (فکری، شفیع‌آبادی، نوریان‌پور و احقر، ۲۰۱۲). مهم‌ترین موضوعی که می‌تواند در زمان بحث در مورد کارآفرینی آشکار شود، ظرفیت ایجاد چیزی جدید است (آماتوری، ۲۰۰۶). با علم به این که در هر منطقه جغرافیایی، نیازمندی‌های کارآفرینی متفاوت است، آموزش کارآفرینی باید بر اساس مشکلات بومی و نیازهای منطقه‌ای طراحی شود (مقیمی و داریانی، ۱۳۸۷).

به هر حال افزایش جمعیت در کشورهای در حال رشد، کاهش منابع و امکانات موجود این کشورها و پیدایش نیازهای اجتماعی و اقتصادی سبب توجه نهادها و مقامات مسئول در این کشورها به این نیازها و چاره‌اندیشی بنیادین یا مقطعی بر آنها شده است. بنا به بررسی‌های به‌عمل آمده و بر اساس آمارهای موجود یکی از مهم‌ترین مشکلات فراروی جوامع در حال توسعه و حتی کشورهای صنعتی، مشکل بیکاری است (هرندی‌زاده، ۱۳۸۹). جهت رفع معضل بیکاری، ایجاد و تقویت راهکارهای اشتغال‌زایی و حرکت به سمت و سوی توسعه جامعه، نیاز به تربیت و آموزش افراد کارآفرین، کارآمد و خلاق را دوچندان کرده است (حسینی و خسروی‌پور، ۲۰۰۶). در جدول زیر ۳ نمونه از تعاریف کارآفرینی آورده شده است.

1. Bellottia
2. Gloriaa
3. Bertaa

جدول (۱) تعاریف کارآفرینی

تعاریف	تاریخ	نویسندگان
کارآفرینی فرآیندی است که بدون توجه به منابعی که در اختیار است، فرصت‌ها به وسیله افراد تعقیب می‌شود.	۱۹۹۹	هورلی
کارآفرینی عبارت است از فرایند نوآوری و بهره‌گیری از فرصت‌ها با تلاش و پشتکار بسیار و با انگیزه توفیق‌طلبی، رضایت شخصی و استقلال صورت می‌پذیرد.	۲۰۰۲	هیسریچ
کارآفرینی یک فرآیند مدیریتی است که این امکان را فرد می‌دهد که به‌طور مستمر حداکثر استفاده از فرصت‌ها موجود را به عمل آورده و ایده‌های جدیدی ارائه دهد و آن را به‌کار گیرد.	۱۹۹۹	تامپسون

پیشینه تحقیق

فرج‌اله حسینی (۲۰۰۹) در تحقیق خود با عنوان «عوامل مؤثر بر کارآفرینی زنان روستایی شمال کشور» به این نتیجه رسیدند که فعالیت‌های آموزشی و ترویجی از عوامل اصلی موفقیت در فعالیت‌های کارآفرینی زنان روستایی است.

پروین (۲۰۱۲) در مطالعه خود تحت عنوان «شاخص‌های توسعه کارآفرینی کوچک زنان در مناطق روستایی بنگلادش» به این نتیجه رسیدند که دسترسی به بازار، دسترسی به آموزش کارآفرینی و ... مشارکت مطلوب زنان در کارآفرینی‌های کوچک را بهبود می‌بخشد.

اسلام و همکاران (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای تحت عنوان «عوامل مؤثر بر موفقیت کسب و کار کوچک و متوسط در تایلند» به این نتیجه رسیدند که ویژگی‌های کسب و کار کوچک، مدیریت و دانش چگونگی، خدمات و تولیدات، مشتری و بازار، مسیر انجام تجارت و همکاری، منابع مالی، راهبردها و محیط خارجی از جمله عوامل مؤثر بر موفقیت کسب و کار کوچک است.

بریندا کالیانی^۱ و دلیپ کومار^۲ (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای تحت عنوان «عوامل انگیزشی، آموزش و کارآفرینی: مطالعه‌ای با توجه به کسب و کارهای کوچک زنان» به این نتیجه رسیدند که عوامل مربوط به کارآفرینی شامل میزان سرمایه‌گذاری، متوسط سود خالص،

1. Brinda Kalyani
2. Dileep Kumar

میزان سال‌های تجربه، میزان تولید و میانگین گردش مالی فروش بر متغیر وابسته یعنی انگیزه کارآفرینی که با استفاده از مجموع‌های از متغیرها شامل آرزوی کارآفرین شدن، تمایل به مستقل شدن، تجربه قبلی، کیفیت فنی، پتانسیل خوب بازار، سرمایه‌گذاری کوچک، نیاز اقتصادی، سودآوری بالا، در دسترس بودن موادخام، امتیاز دولت و کسب و کار خانوادگی اندازه‌گیری شده، تأثیرگذار است.

(اوکافور^۱ و مورد^۲، ۲۰۱۰) در تحقیقی تحت عنوان «توسعه کارآفرینی زنان در نیجریه؛ عوامل محیطی مؤثر» به منظور اندازه‌گیری متغیر وابسته از مجموعه‌ای از متغیرها شامل ریسک‌پذیری، خلاقیت و نوآوری، استقلال، اعتماد به نفس، رقابت، پیشرفت، کنترل داخلی منابع و قدرت و انرژی استفاده کردند، در این تحقیق با استفاده از تحلیل رگرسیون به این نتیجه رسیدند که دسترسی به منابع مالی، اعضای خانواده و اجتماع، موجود بودن خدمات پشتیبانی و سیاست دولت از جمله عوامل محیطی مؤثر بر توسعه کارآفرینی زنان در نیجریه می‌باشد.

(الیفیتاساری^۳، ۲۰۱۰) در مطالعه‌ای تحت عنوان «عوامل مؤثر بر فعالیت‌های کارآفرینی ماهیگیران خرده‌پا در بهبود درآمدزایی و تولید پایدار جاوای مرکزی اندونزی» به این نتیجه رسید که به لحاظ انجام فعالیت‌های کارآفرینی تفاوت معنی‌داری بین کسانی که پاداش دریافت نموده‌اند و کسانی که دریافت نکرده‌اند، وجود دارد. همچنین تفاوت معنی‌داری در انجام فعالیت‌های کارآفرینی و کسب توانایی ماهیگیر شدن از لحاظ جنسیت، گروه سنی، وضعیت تأهل، میزان تحصیلات، سطوح مختلف گروه ماهیگیران و دلایل مختلف آنها وجود دارد.

(آفرین و همکاران^۴، ۲۰۰۸) در تحقیق خود تحت عنوان «مدل چندمتغیره خرده اعتبارات و توسعه کارآفرینی زنان روستایی در بنگلادش» به این نتیجه رسیدند که مدیریت مالی و شناسایی گروه، تجربه خانواده از سرمایه‌گذاری روی فعالیت‌های کارآفرینی و استقلال زنان با توسعه کارآفرینی زنان روستایی در بنگلادش رابطه مثبت و معنی‌داری دارد. این در حالی است که بین خلاقیت و علاقه شخصی، سرمایه خانوادگی و مشارکت در کسب و کار و مشاغل جدید و استخدام اعضای خانواده با متغیر وابسته رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد.

1. Okafor
2. Mord
3. Elfitasari
4. Afrin

گوینداسامی^۱ (۲۰۱۰) در مطالعه خود تحت عنوان «عوامل اساسی موفقیت کارآفرینان هندی در منطقه شهری تشوانه» از میان عوامل شخصی بین کارآفرینان موفق و ناموفق از لحاظ انگیزه، گرایش به کارآفرینی، دنباله رو بودن سنت خانوادگی در کسب و کار، شبکه خوداشتغالی متشکل از دوستان و خانواده تفاوت معنی‌داری وجود ندارد، اما بین این دو گروه از لحاظ میزان تحصیلات، میزان تجربه، میزان اتکا به خانواده در راه انداختن کسب و کار و مشارکت اعضای خانواده در مدیریت کسب و کار تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همچنین، تفاوت معنی‌داری بین کارآفرینان موفق و ناموفق از لحاظ کارکردها و مهارت‌های مدیریتی (ساعت کار در هر روز، زمان سپری شده برای کارکردهای مدیریتی، اهمیت مهارت‌های کسب و کار، پارامترهای بازار، آگاهی از مطالبات مشتری) وجود ندارد. همچنین، از لحاظ منابع مالی و میزان مالکیت در راه‌اندازی کسب و کار بین کارآفرینان موفق و ناموفق تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

روش‌شناسی

روش تحقیق

پژوهش حاضر به بررسی نقش مهارت‌های کارآفرینی در اشتغال زنان روستایی شهرستان کازرون پرداخته است که از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها از نوع توصیفی-همبستگی است. روش تحقیق پژوهش از جمله طرح‌های شبه‌آزمایشی پیش‌آزمون-پس‌آزمون با یک گروه زنانی روستایی دارای اشتغال خانگی بود. نخست پرسشنامه در اختیار زنان روستایی قرار گرفت و در مرحله بعد طی ۱۰ کارگاه آموزشی مهارت‌های کارآفرینی ارائه شد و در نهایت دوباره پرسشنامه را در اختیار آنان قرار دادیم تا به واسطه معرفی مهارت‌های کارآفرینی میزان انگیزش، خودکارآمدی و عزت نفس را در بهبود عملکرد شغلی‌شان مورد بررسی قرار دهیم. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه استاندارد استفاده شد.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری شامل کلیه زنانی روستایی که دارای اشتغال خانگی هستند در شهرستان کازرون می‌باشد و نمونه آماری را ۱۸۰ نفر تشکیل می‌دهند که این تعداد از ۸۵ روستا و به صورت تصادفی انتخاب شدند.

سؤالات پژوهش

- آیا آموزش مهارت‌های کارآفرینانه بر انگیزش زنان روستایی تأثیر دارد؟
 آیا آموزش مهارت‌های کارآفرینانه بر خودکارآمدی زنان روستایی تأثیر دارد؟
 آیا آموزش مهارت‌های کارآفرینانه بر عزت نفس زنان روستایی تأثیر دارد؟
 آیا آموزش مهارت‌های کارآفرینانه بر بهبود عملکرد زنان روستایی تأثیر دارد؟
 آیا متغیرهای عوامل مدیریتی بر توسعه مهارت‌های کارآفرینی زنان روستایی تأثیر دارد؟
 آیا آموزش عوامل فنی بر توسعه مهارت‌های کارآفرینی زنان روستایی تأثیر دارد؟

یافته‌های پژوهش

روش تحقیق پژوهش از جمله طرح‌های شبه‌آزمایشی پیش‌آزمون- پس‌آزمون با یک گروه زنانی روستایی دارای اشتغال خانگی بود. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار لیزرل استفاده شده است و همچنین از آزمون گروه t مستقل استفاده کرده‌ایم.

جدول (۲) میانگین و انحراف معیار پیش‌آزمون و پس‌آزمون متغیرهای وابسته

گروه	متغیر وابسته	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	پس‌آزمون	پس‌آزمون
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
آزمایش	انگیزش	۲۸,۰۲۸۶	۳,۰۲۴۲۷	۲۹,۸۰۰۰	۲,۶۵۴۶۳
کنترل	انگیزش	۲۸,۲۲۸۶	۲,۵۲۱۵۰	۲۸,۱۷۱۴	۲,۴۴۳۳۱
آزمایش	خودکارآمدی	۱۶,۱۷۱۴	۲,۳۴۵۰۳	۱۸,۲۶۴۷	۱,۹۷۴۲۱
کنترل	خودکارآمدی	۱۶,۶۲۸۶	۲,۸۲۹۳۲	۱۶,۷۷۱۴	۲,۸۰۸۴۵
آزمایش	عزت نفس	۲۷,۹۴۲۹	۳,۸۴۲۰۵	۳۳,۶۵۷۱	۲,۴۴۸۸۰
کنترل	عزت نفس	۲۷,۹۱۴۳	۴,۰۳۹۳۰	۲۸,۰۰۰۰	۳,۹۳۳۲۷
آزمایش	مهارت‌های کارآفرینانه	۲۵,۶۵۷	۲,۶۴۳۲۱	۲۸,۱۱۴۳	۲,۸۰۵۱۶
کنترل	مهارت‌های کارآفرینانه	۲۶,۵۷۱۴	۳,۵۸۳۳۴	۲۶,۶۵۷۱	۳,۴۸۰۵۶
آزمایش	بهبود عملکرد	۱۳,۹۱۴۳	۲,۶۲۷۵۸	۱۴,۹۴۲۹	۲,۱۸۲۰۵
کنترل	بهبود عملکرد	۱۴,۳۹۳۹	۲,۱۲۰۴۳	۱۳,۹۷۱۴	۲,۹۹۴۹۵

همان‌گونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود، میانگین گروه کنترل و آزمایش در پیش‌آزمون تقریباً برابر است و تفاوت چندانی بین آنها وجود ندارد. همچنین در پس‌آزمون میانگین نمرات آزمایش افزایش یافته است، در حالی که میانگین گروه کنترل تغییر چندانی نکرده است.

جدول (۳) نتایج آزمون t مستقل برای متغیر انگیزش

سطح معناداری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	
.242	40	1.188	2.180693.10983	۱۸,۲۲۷۳	آزمایش
				17.2500	کنترل

جدول فوق تفاوت بین گروهی آزمودنی‌ها را در متغیر وابسته انگیزش، مورد بررسی قرار می‌دهد. برای متغیر انگیزش مقدار به‌دست آمده $p = 0.242$ و سطح معناداری $t = 1.188$. بنابراین، فرضیه ۱ تأیید می‌شود.

جدول (۴) نتایج آزمون t مستقل برای متغیر خودکارآمدی

سطح معناداری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	
.39	41	2.138	۳,۰۰۶۵۸	۲۸,۳۰۴۳	آزمایش
			3.60227	۲۶,۱۵۰۰	کنترل

جدول فوق تفاوت بین گروهی آزمودنی‌ها را در متغیر وابسته خودکارآمدی، مورد بررسی قرار می‌دهد. برای متغیر خودکارآمدی مقدار به‌دست آمده $p = 0.39$ و سطح معناداری $t = 2.13$ بنابراین فرضیه ۲ تأیید می‌شود.

جدول (۵) نتایج آزمون t مستقل برای متغیر عزت نفس

سطح معناداری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	
۴۹۷.	۲۵	-۶,۹۰	۲,۷۱۴۹۴	۱۴,۷۰۰۰	آزمایش
			۲,۰۵۸۶۶	۱۵,۳۳۳۳	کنترل

جدول فوق تفاوت بین گروهی آزمودنی‌ها را در متغیر وابسته عزت نفس، مورد بررسی قرار می‌دهد. برای متغیر عزت نفس، مقدار به‌دست آمده $p = 0.497$ و سطح معناداری $t = 6.90$. بنابراین، فرضیه ۳ تأیید می‌شود.

جدول (۶) نتایج آزمون t مستقل برای متغیر بهبود عملکرد

سطح معناداری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	
۶۷.	41	۱,۸۸۰	۲,۵۶۳۸۱	۲۹,۸۶۹۶	آزمایش
			۲,۰۸۹۸۹	۲۸,۵۱۵۰	کنترل

جدول فوق تفاوت بین گروهی آزمودنی‌ها را در متغیر وابسته بهبود عملکرد، مورد بررسی قرار می‌دهد. برای متغیر بهبود عملکرد به‌دست آمده $p = 0.67$ و سطح معناداری $t = 1.880$. بنابراین، فرضیه صفر تأیید می‌شود.

جدول (۷) نتایج آزمون t مستقل برای متغیر مهارت‌های کارآفرینانه

سطح معناداری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	
۶۷.	41	۱,۸۸۰	۲,۵۶۳۸۱	۲۹,۸۶۹۶	آزمایش
			۲,۰۸۹۸۹	۲۸,۵۱۵۰	کنترل

جدول فوق تفاوت بین گروهی آزمودنی‌ها را در متغیر وابسته مهارت‌های کارآفرینانه، مورد بررسی قرار می‌دهد. برای متغیر مهارت‌های کارآفرینانه به‌دست آمده بنابراین فرضیه صفر تأیید می‌شود.

نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش بررسی تأثیر مهارت‌های کارآفرینی در اشتغال زنان و بررسی عوامل مؤثر بر افزایش بهبود عملکرد آنان است. با مقایسه گروه کنترل و آزمایش، نتیجه گرفته می‌شود که آموزش مهارت‌های کارآفرینانه، بر انگیزش زنان روستایی که در کارگاه آموزشی شرکت کرده‌اند، تأثیر دارد. با برگزاری دوره‌های آموزشی مهارت‌های کارآفرینانه می‌توان خودکارآمدی زنان روستایی را تقویت کرد. تفاوت معنی‌دار گروه کنترل و آزمایش، نشان می‌دهد که آموزش مهارت‌های کارآفرینانه منجر به افزایش

عزت نفس زنان روستایی که در کارگاه آموزشی شرکت کرده‌اند، شده است و در نهایت، این آموزش‌ها منجر به بهبود عملکرد شغلی می‌شود. با در نظر گرفتن نتایج این پژوهش، پیشنهاد می‌شود مسئولان به امر آموزش توجه داشته باشند و با برگزاری مستمر این دوره‌ها ویژگی‌هایی نظیر انگیزش، خودکارآمدی، عزت نفس را در زنان شاغل روستایی تقویت کنند. همچنین، رابطه بین متغیرهای عوامل مدیریتی و عوامل فنی با متغیر توسعه مهارت‌های کارآفرینی مثبت و معنی‌دار است. از دیگر نتایج این پژوهش می‌توان به افزایش بیشتر بهبود عملکرد آن دسته از زنان روستایی که سواد نداشته‌اند، اشاره کرد. میزان تأثیر احساس عزت نفس و انگیزه و در نتیجه خودکارآمدی بی‌سوادان به واسطه آموزش‌های مهارت‌های کارآفرینانه بی‌نظیر بود. با توجه به این نتایج از مسئولین محترم درخواست می‌شود نسبت به زنان شاغل روستایی به‌ویژه بی‌سوادان در زمینه آموزش و انگیزه همت گمارند. چون به هر طریق بخشی از اقتصاد کشور در دست همین زنان توانمند که متأسفانه از نعمت آموزش‌های لازم برخوردار نیستند، می‌چرخد.

پیشنهادات

- ✓ طراحی و اجرای برخی اقدامات عملیاتی برای توسعه کارآفرینی؛
- ✓ بررسی و شناخت مسائل و مشکلات زنان شاغل روستایی در جامعه؛
- ✓ نوشتن مستندات و ساختن فیلم‌هایی برای توسعه فرهنگ‌های کارآفرینی زنان روستایی؛
- ✓ بررسی سبب‌ها و شاخص‌های زن شاغل موفق در کتاب‌ها و مستندات؛
- ✓ انجام دادن تحقیق و بررسی توسط کارشناسان به منظور شناخت مشکلات زنان شاغل روستایی؛
- ✓ اعطای وام‌ها و اعتبارات خاص در فعالیت‌ها و اقدامات اقتصادی زنان؛
- ✓ برگزاری کارگاه‌های آموزشی و انگیزشی به منظور ارتقاء بهبود عملکرد شغلی زنان در بخش‌های مختلف؛
- ✓ تأمین نهادهای متولی توسعه کارآفرینی.

منابع

- اسمعیل تبار، م. (۱۳۸۹). مهارت و کارآفرینی نوشته شده در. <http://alghalam.pershianblog.ir>.
- بهشتی، م؛ خیرآور، م و قزوینیان، م. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین کارآفرینی و بیکاری در بخش صنعت ایران (۱۳۸۵-۱۳۶۴). *فراسوی مدیریت زمستان*، ۳ (۱۱): ۱۵۷-۱۸۳.
- سفیری، خ. (۱۳۸۲). *اشتغال زنان در توسعه رضایت شغلی و نوع مشاغل*. مجموعه مقالات زنان. مشارکت و برنامه‌ریزی برای توسعه پایدار، (تهران: برگ زیتون). ص ۱۶۸-۱۶۷.
- صابر، ف. (۱۳۸۴). *راه‌های توسعه کارآفرینی زنان در ایران*. چاپ سوم، تهران، انتشارات روشنگران و مطالعات زنان، شماره ۴.
- فرید، د. (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین خلاقیت و کارآفرینی در بین مردان و زنان ورزشکار و غیر ورزشکار (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه یزد). مدیریت ورزش، شماره ۲.
- مقیمی، س. م، احمدپور داریانی، م. (۱۳۸۷). آموزش کارآفرینی در کسب و کارهای کوچک و متوسط ایران، پیشنهادها و راهکارها. *توسعه کارآفرینی*، سال اول، شماره اول.
- هاشمی، س. ا. (۱۳۸۸). *مقاله زن محور توسعه پایدار جامعه*.
- حسینی، ف و دیوری، س. (۱۳۸۵). تأثیر تبعیض جنسیتی بر روحیه کارآفرینی زنان روستایی. *فصل‌نامه اشتغال و کارآفرینی رویش*، شماره ۱۴.
- هرندی زاده، الف. (۱۳۸۹). *بررسی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی تعاونی‌های کشاورزی استان اصفهان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی. دانشگاه تربیت مدرس تهران.

- Amatori, f.(2006) .*Enterpreneurship. Working 20% paper, Employment Institute*, pp4-43.
- Bellotia, F., Bertaa, R., Gloriaa. A., Lavagninoa.E., Dagninob. F., Ottb. M., Romeroc. M., Usartc, M., Mayerd IS.(2012). Designing a Course for Stimulating Entrepreneurship in Higher Education through Serious Games . *Procedia Computer Science*, 15 , 174 – 186.

- Farajolah hosseini, S. J., Mirdamadi, S. M., & Haj Hosseini Nejad, G. (2009). Extension and education factors influencing the success of entrepreneurship among rural women in northern Iran. *Research Journal of Biological Sciences*. 4(9), 967-973. Retrieved from. <http://www.medwellpublishing.com>.
- Fekri katrin , Shafiabady abdollah , Nooranipour Rahmatollah , Ahghar ghodsy .(2012). Determine and compare Effectiveness of entrepreneurship education Based on Multi- axial model and Theory of constraints and compromises on learning entrepreneurship skills. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* . 69, 566 – 570.
- Jone Thompson .(1999). The Worlds of Entrepreneur:A new Perspective, *Jornal of the workplace learning: employee counseling today*.
- Jusoh, R. , Ziae, B. , Asimiran, S., & Kadir, S. A. (2011). Entrepreneur training needs analysis: Implications on the entrepreneurial skills needed for Successful entrepreneurs. *International Business & Economics Research Journal*.10(1).Retrieved from <http://organized-changeconsultancy.wikispaces.com/file/view/Entrepreneur>.
- Lashgarara, F. , Roshani, N., & Omid Najafabadi, M. (2011). Influencing factors on entrepreneurial skills of rural women (Ilam citys in Iran).*African Journal of Business Management* . 5(14), 5536-5540, Retrieved from <http://www.academicjournals.org/AJBM>.
- R. D Hisrich, M Peters .(2002). *Entrepreneurship, New York: McGraw Hill*. Retrieved from. www.unido.org/en/doc/13220.
- UNESCO. (2008). Technical and Vocational Education and Training, Available at: [http:// www.UNESCO.org/ education/](http://www.UNESCO.org/education/) technical and vocational education and training.
- UNIDO.(2003). A path out of poverty. Developing rural and women prenuership. *Zhou, Chunyan &Etzkowitz*.
- Henry,A. (2004). The Entrepreneurial university and the Future of Higher Education in China, *Ethiopia Triple Helix Conference*, Prepared draft.
- Parvin, L., Rahman, M. W., & Jia, J. (2012). Determinates of Women micro entrepreneurship development: An empirical investigation

- in rural Bangladesh. *Journal of Economics and Finance*, 4 (5), 254-260.
- Hosseini, S. M. & Khosravipour, B. (2006). Entrepreneurship: Evolution of contexts and viewpoints and role of training in entrepreneurship. *In Proceedings of the Iranian Agricultural Education Seminar*, Tehran: Tarbiat Modarres University.
- frin, Sh., Islam, N., & Ahmed, Sh. A. (2008). A multivariate mode of micro credit and rural women entrepreneurship development in Bagladesh. *International Journal of Business and Management*, 3(8), 169-185.
- Islam, M. D. A., Keawchana, T., & Yusuf, D. H. M. (2011). Factors affecting business success of small and medium enterprises (SMESs) in Thailand. *Journal of Asian Social Science*, 7(5), 180-190.
- Brinda- Kalyani, P. R., & Dileep- Kumar, M. (2011). Motivational factors, entrepreneurship and education: Study with reference to women in SMEs. *Far East Journal of Psychology and Business*, 3 (3), 14-35.
- Elfitasari, T. (2010). Factors influencing entrepreneurial activities of small- scale fish farmers in deriving income improvement and product sustainability in Central Java, Indonesia. Thesis submitted in fulfillment of the requirements for degree of Doctor of Philosophy, Faculty of Business and Enterprise Swinburne University of Technology. Retrieved from <http://researchbank.swinburne.edu.au/vital/access/manager/Repository/swin:18,912>.
- Okafor, Ch., & Mord, Ch. (2010). Women entrepreneurship development in Nigeria: The effect of nvironmental factors. Petroleum-Gas University of Ploiesti Bulletin. *Economic Sciences Series*, LXII (4), 43-52.
- Govindasamy, T. (2010). Critical success factors of successful India entrepreneurs in the Tshwane metropolitan area. A research project, Gordon Institute of Business science, University of Pretoria, Master of Business Administration. Retrieved from <http://upetd.up.ac.za/thesis/available/etd-04032011-154248/unrestricted/dissertation.pdf>.